

meg az író a leginkább írói függetlenségét. Egyedül ez a függetlenség teszi az író számára lehetővé, hogy mindenkor lelkiismerete és belátása szerint gyakoroljon kritikát a társadalom és az államhatalom fölött, amikor csak szükségét látja ennek. A kritika ugyanis nemcsak joga, de kötelezettsége is az írónak.

A konferencián résztvevő afrikai írók nagy többsége ezzel a felfogással értett egyet.

Műsorvezető: NYUGATI LEVELEK című sorozatunkban Sulyok Vince oszlói levelét hallották.

Szabad Európa Rádió

1967. április 14.

Sulyok Vince :

Színházi élet a dán fővárosban

Műsorvezető: Sulyok Vince koppenhágai levelének témája: Színházi élet a dán fővárosban. Hallgassák meg először Sulyok Vince koppenhágai levelét.

Hang I.: Egy éve szervezték át Dánia nemzeti színpadát, a koppenhágai Királyi Színházat, s az intézmény új igazgatója máris jelentős eredményekről tud beszámolni. Nyilatkozatából hadd idézzem azt a nagyon is sokatmondó számadatot, miszerint az 1966-os őszi szezon öt hónapja során fél millió dán koronával, azaz mintegy másfél millió forinttal többet szedett be a színház helyjegyekből, mint a megelőző esztendő hasonló időszakában. Estéről-estére kigyúl a telt házat jelentő vörös lámpa a jegyárútitó csarnokban, s gyors ütemben növekszik a szezonbérletet vásárlók száma is. A látogatottság növekedéséhez jelentős mértékben járult hozzá a vásár- és ünnepnapok délelőttiére rendszeres érvénnyel bevezetett matiné-előadások is, melyeket nem utolsósorban a vidékiek, a fővárostól távolabb lakók kedveltek meg, mivel a matiné-darab megtekintéséhez nem kell az éjszakát feltétlenül a fővárosban tölteni, vagyis megtakarítódnak a hotelkiadások.

Érdekes és helyes kezdeményezésnek bizonyult az is, hogy a királyi Színház, egy-egy jelentősebb bemutatójával kapcsolatban vitaesteket szervezett előadásokkal, színészek és egyéb színházi emberek bevonásával.

A színház átszervezése körüli elgondolásokból külön említést érdemelnek azok a 150 millió dán koronát, azaz a hivatalos magyar átszámítási kulcs szerint is mintegy 500 millió forintot kitévő átépítési tervek, melyek következtében a Királyi Színház új, nagy, korszerűen felszerelt opera- és balettszínpadot kap majd, valamint egy ugynevezett intim-színpadot is, kísérleti darabok előadására.

Az elkövetkező hónapok során egyébként két eseménnyel kapcsolatban is várakozással tekintenek a Királyi Színház felé. Az egyik esemény a dán trónörökösnek május 31-re kitűzött esküvője, mely alkalomból a színház új dán balettet készül bemutatni; zenéjét Knudaage Riisager, koreográfiáját Flemming Flindt szerezte, mindketten európaszerte ismert művészek. – A másik esemény Koppenhága alapításának 800 éves évfordulója, melyet a nyár folyamán készül ünnepelni a dán főváros. A Királyi Színház augusztus 15. és szeptember 3. között balett- és opera-fesztivál rendezésével járul majd hozzá ezekhez az ünnepekhez.

Hang II.: A koppenhágai színházi élet új színfoltja az a kis kabaré-színpad, amelyet „Etcetera 66” néven az elmúlt őszön hozott létre néhány író és művész. Előadásait, melyekre szombat és vasárnap délutánonként kerül sor, egy aránylag kicsi, alig százötven személy befogadására alkalmas, de igen központú fekvésű helyiségben tartja. Az „Etcetera 66” tulajdonképpen műhelykabaré, egyfajta kísérleti stúdió, ahonnan a köréje gyűlt művészek éber figyelemmel kívánják kísérni mindazt, ami a világban történik, s versekben, egyfelvonásos színpadi műveken, rövid dramatizált jeleneteken, szépprózai szövegeken, rövidfilmekben, dokumentumok bemutatásán keresztül reagálni ezekre az aktualitásokra, kommentálni és bemutatni őket, állást foglalni és polémiát provokálni velük kapcsolatban. Jelentős szerephez jut itt a dán irodalmi modernizmus is: már ezidáig is sok fiatal költő jutott itt legfrissebb, esetleg éppen nagyon is aktuális témával foglalkozó alkotásaival közönséghez, – méghozzá jófűlű, érdeklődő, lelkes és aktív közönséghez. – Sajtó és közönség egyébként egyöntetű elismeréssel és örömmel

fogadták a dán fővárosnak ezt a frisshangvételő, bátor új fórumát, mely a szinpadai kellékekről és diszletekről lemondva magával a szóval, mozdulattal és mimikával kíván közölni és hatni.

Hang I.:

Ami a koppenhágai színházi élet egésztét illeti, az utóbbi hetek és hónapok bemutatói közül különösen három váltott ki szélesebb körű érdeklődést és vitákat. Az egyik Ibsen Magyarországon „Nóra” címmel ismert „Babaház”-ának felújítása volt a koppenhágai Népszínházban. Ennek érdekessége az, hogy teljesen mai darabként fogja fel a közel 100 esztendő drámát: Nóra, akit a nagyon tehetséges Lone Hertz alakít, fiatalasszony anno 1967-ként jelenik meg a deszkákon, modernül és temperamentumosan. Az ibseni probléma a fiatal, frissen kötött házasság problémájává alakul át ebben az új dán fölfogásban, s mint ilyen, közvetlenül fordul a nézőtérre ülő fiatal párok százaihoz, akik a mézeshetek eltelte után hirtelen szembetalálják magukat az együttélésből adódó asszimilációs problémákkal; e fiatalok közül sokan aztán egyik házasságból a másikba menekülve próbálják túltenni magukat a felmerülő problémákon, ahelyett, hogy azok lényegét akarnák tisztán meglátni, majd megoldani és eliminálni. Nóra modern felfogásának, s különösen pedig Lone Hert-nek személyes sikere mindesetre elvitathatatlan, ha az Ibsen aktualizálása miatt. A közönség estéről-estére az utolsó helyig megtölti a Népszínház nézőterét, s az ő igényük láthatólag nagyobb súllyal esik latba a színház vezetőinél, mint a professorok és irodalmár-kritikusok elégedetlenkedése.

Nagy sikernek számít a koppenhágai Új Színház Bruun-Olsen bemutatója is. „A polgári egylet bálja”. A tehetséges fiatal dán drámairó, Ernst Bruun Olsen, érzékeny, sokat vitatott témához nyúl hozzá a legújabb darabjával: a szociál-demokrácia elpolgárisodásához. A szociáldemokraták csupán átvették a polgári társadalmat, a polgári kereteket, de nem alakították és alakítják azt át a maguk tanai szerint – így lehetne összefoglalni „A polgári egylet bálja” mondanivalójának lényegét. Hogy miért nem, erre a darab főhőse, a munkásasszony azt feleli: „A munkásoknak nem a hatalom kell, hanem jól akarnak élni.” – Pusztán ennek az egyetlen mondatnak az alapján is biztosra vehetjük, hogy ez az érdekes dán dráma aligha számíthat arra, hogy a vasfüggöny mögött, s történetesen Budapesten s bemutatásra kerülhet. Annál nagyobb sikerrel játszó viszont a szociáldemokráciát kipellengéző darabot abban Dániában, amelynek ma is változatlanul szociáldemokrata kormánya van...

Általános beszédtema Koppenhágában a Királyi Színház legutóbbi Rifbjerg-bemutatója is, címe „Amire egy férfinak szüksége van”. Klaus Rifbjerg, az alig 36 éves szerző, minden fiatalsága ellenére is a dán irodalmi modernizmus vezéralakjának számít. Mostani darabjáról a kritika egyöntetűleg azt mondja azonban, hogy az mint dráma - rossz. Ami mégis érdekessé és figyelemreméltóvá teszi, az a probléma fölvetése. Rifbjerg ugyanis a dán jóléti társadalom egy tipikus, vagy tipikusnak mondott és tudott alakját jeleníti meg a szinpadon: egy fiatal férfit, akinek jó állása, jó egészsége, kitűnő felesége és családja, remek autója van, - mindene; amit csak kívánhat magának. Ennek ellenére valamifajta megmondhatatlan hiányérzet él benne. A kérdésre, hogy mi hiányzik hát ennek a fiatal férfinak, a darab folyamán még csak körülbelüli, sejtető feleletet sem ad az író, - sem hősének, sem nekünk. A színházon kívül arról folyik hát buzgón a vita, miért nem adott feleletet Rifbjerg, - s ha adott volna, mi lehetett volna ez a felelet?...

HIGHLIGHTS FROM THE 20th CENTURY HUNGARIAN PRESS IN THE WEST

The following writings are presented in this column:

- ✚ Vince Sulyok: „*Moderna Ungerska Berättare*”. (Broadcasted by Radio Free Europe on March 15, 1967).
- ✚ Vince Sulyok: *Letter from the West*. (Broadcasted by Radio Free Europe on April 1, 1967).
- ✚ Vince Sulyok: *Theatrical Life in the Danish Capital*. (Broadcasted by Radio Free Europe on April 14, 1967).

~ ~ ~ ~ ~

A Szerkesztőség itt mond köszönetet Majorné Farkas Anikónak ezen rovat technikai elkészítéséért.